

A'
TSÁSZÁRI és KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

(37.)

Költ *Bétsben*, Pünköszt - Havának
 (Májusnak) 9-dik napján, 1794-dik
 Elztendőben.

*Brüffel Városa' huszonharmadik
 Áprilisi Innepejéről, kívántunk még né-
 mely nevezetességeket, avagy tsak töredé-
 kekben is közleni.*

Ö Tsász. Kir. Felségénél meg-jelentek,
 délelőtti kilentzedfél órakor, a' *Brabantziai*
 3 Rendeken kívül, a' *Limbürgi Hertzegség'*
 Rendjeinek Deputátussaik is. — Azon
 tzeremoniának előtte, melly az ügy-nevezett
Király-piattzán ment végbe, a' *Sz. Gudula'*
 Templomában jelen vólt ő Felsége az
 Isteni - tiszteleten, mellynek az Egyházi

Ü u

Rend' részéről fő eszköze vólt az *Antverpiai* Püspök. Ez tartotta oda ő Felségének az Evangyéliom-Könyvét is, mellyre tévén kezét a' Fejedelem, meg - esküdt előbb: hogy a' *Sz. Gudula'* Templomának jussait, és privilégiumait; annakutánna pedig, hogy minden *Brabantziai* Szentegyházaknak jussaikát, és immunitászaikat is fenn fogja tartani: —

A' *Király - piattzán*, mindeneknek előtte maga szólott ő Felsége, elő-adván az oda lett öszve - gyülekezésnek tárgyát; annakutánna fel-olvastatotta a' *Zsojöz-Antré*, tóldalékjaival együtt, nem - különben a' szokásban lévő két esküvés - formái is, *brabantziai* és *burgundiai* nyelven, melyeknek foglalatjára úgy esküdt - meg ő Felsége, hogy kezét az Evangyéliomra tartotta. — Előbb a' *Brabantziai* 3 Rendeknek, annakutánna pedig a' *Limburgiaknak* esküvéssel petsételt hódolássokat fogadta-el ő Felsége, ülve, és kalap' feltéve. — Az előbbeni hódolás után kiáltott nagy fel szóval az első Herold (Tzímerhordó Férjfiú): *Éllyen Második Ferentz Tsászár, Magyar, és Tseh Király, Lotharingiának, 's Brabantziának Hertzegje, és Római Szent Birodalombéli Marki!* — *Lotharingia* és *Brabantzia* után, *Limburgis* említettett a' Herold által, minekutánna a' *Limburgiak'* részéről is végbe ment különösen a' hódolás. — Mind ekkor, mind

estvére is vólt divatja a' lövöldözéseknek. Nem tsak 23-dikon, hanem a' két következett napokon is ki vólt világosítva a' Város. Örömet's tífzteletet jelentő különbkülönbféle írások is olvastattak az épületek' homlokaikon, mellyek közzül különös emlékezetet érdemel, az *Aremberg* Hertzeg' palotájának következendő négy sorokból állott inskriptziója:

*Ange de paix, foudre de guerre,
Objet d'amour et de terreur.*

*A ses sujets il montre un Père,
Aux Ennemis un Dieu vengeur.*

(Békesség' Angyala, had' menyköve, Szeretetnek és félelemnek tárgya. Maga Alattvalói eránt úgy mutatja magát, mint Atya; Ellenségei eránt, mint bosszú-álló Isten.)

Hadi Környüállások.

Catillonból, Áprilisnek 26-dik éjtszakaiján, 12 óra után. — „Én, Ápril. 25-dikén reggel indúltam - ki *Brüsszelből*, 's útamát intézvén, tavaly nyertt *Conde*, *Valenciennes*, és *Quesnoi* Frantzia Várak' sorjában, éjféli - utánni két órakor *Cateau* nevü kis Városba értem, a' hol vagyon *York* Ánglus Királyi Hertzeg' fő kvártéllya. Tudakoztam: hol készítettett légyen szállás számomra? de mivel senkitől meg nem tudhattam: kénteleníttem úti kotsimba vární meg a' virradtát, a' midön Gr. *Colloredo* Minister' szállására vezettem, 's úgy

ofztán mindjárt én is szállásra kaptam. — Alig kezdhettem hozzá, holmimnek ki-
 rakásához: hát szörnyű ágyúzás hat fü-
 leimbe. A' Frantziák meg-támadták *York*
 Hertzeg' Seregét, a' melly, résszerént Ang-
 lusokból, résszerént, *Otto* Generálisunk'
 kormányozása alatt egyesítettett Ts. Kir.
 Vitézekből áll. Ez, hátrább vontá magát
 eleinten. Temérdek tár - szekeret láttunk,
 reggeli 8 óra tájban vissza felé vonólni. —
 Olly közel jöttek vala *Cateau*hoz a' tsatá-
 zók, hogy a' puskázást is jól hallottuk.
 Ekkor a' Helységbelieknek nagy része futni
 akart. Hirtelen meg-változott azonban a'
 szerentse; mert jóllehet soha még illy tüzzel
 nem viaskodtak, a' mint hallom, a' Fran-
 tziák: ugyan tsak Vitézeink által, kevés
 idő alatt meg-zavartattak; és futamtattak.
 — A' mi veszteségünk nem nagy vólt, az
 Ellenségéhez képest. (Fő része ez annak
 a' diadalomnak, mellyről *Klee* Kapitány
 hozta a' hírt.) — A' sok hóltakkal, és
 sebesekkel rakott szekerek' sorát több
 órákig szemléltük; szállásunk előtt. A'
 mézfárszék, még tsak árnyéka se lehet
 azon ispotály' véres tekintetének, a' hová
 szállítottak a' sebesek. — *Cateau*ból éppen
 most érkeztem ide. Ezen a' tájjon is vólt
 ma ütközet, melly szintolly szerentséssen
 végződött részünkről, valamint a' *Cateau*;
 de a' Lakosok ugyan tsak el-hagyták ijjed-
 tekben hajlekjaikat, és tsak most kezdenek

vissza - térni üres házaikba, mellyek olly pufzták itt általán - fogva, hogy a' melly szobában Tsászar ő Felsége tartózkodik, annak az ajtaján sinsen semmi zár. Szeren-
tsémre, *Brüsszelben* tsináltattam egy bór-
derekallyt: ez meg van töltve szalmával,
's ágyam telik belőle. Gyertyatartó helyett
szolgál egy palatzk. Van egy három-lábú
székem is, és egy ingadozó asztalom.
Ezekből áll egész házi készületem. —
Midőn ezeket írom: szörnyen bömbölnek
ágyúink, *Landrecy* Vára ellen, melly ide
csak más-fél óra. “

*A Bétsi Udvari Had-Tanáts által ki-adott
Tudósítások' summája*

Beaulieu Generális vezérlése alatt lé-
vő Népünket, igen sokkal több Frantziák
támadták meg *Luxemburg* Tartományá'
szélein, Apr. 17-dikén reggel: úgymint a'
kiknek száma, 35 és 40 ezer között volt.
Minekokáért *Arlon* Városától, *Luxemburg*
eröss Vára alá vonta magát említett Ge-
nerálisunk: melly alkalmatossággal, el esett
részünkről 34 ember, és 20 ló, sebet ka-
pott 90 ember, és 26 ló; el fogatott 82
ember, és 2 ló, A' Sebesek száma köz-
zül valók, *Leopold* Fő Hertzeg Magyar
lovas Reg. béli *Blaskovits*, és *Arbanászf*
Kapitányok.

Áprilisnek 22-dikén (nem 23-dik)
napján volt az, hogy meg-támadtatta H.
Koburg a' Frantziákat, jó ki-menetellel.

Ápril. 22-dikén, Gróf *Kaunitz* Hadi-Tármester is szerentséssen tusakodott a' Frantziákkal, *Solre le Chateaux*nál, 's *Colerethnél* (melly helyek, közel fekszenek, *Maubeuge*, és *Beaumont* Fran. Várakhoz). *Barkó*-Hufzárjaink, *Barkó* Fő Strásames-terjek' kormányozása alatt, bé-vágták magokat a' Fran. Gyalogság közzé, le-öltek közzüle 500 at, 's el-fogtak 40-t. *Barkó* Májor alatt két lovat löttek agyon a' Frantziák, egyet pedig agyon döföltek. — Ápr. 26-dikán, midőn a' nagy Armádiát 4 tsapatban, de szerentsétlenül támadták valameg a' Frantziák: *Kaunitz*' Serege ellen is tódúltak nagy erővel, 's azt *Beaumont* mellől el-nyomták. Gr. *Kaunitz* túl vette magát a' *Sambre*-vizén.

Bétsbe ma érkezett *Haslinger* Ágyúzó (Bombardier) Fő-Hadnagy, azzal a' hírrel, hogy *Landrecy* Vára fel-adta magát Ápril. 29-dikén, 's a' benne vóltt Örzök mind hadi foglyokká lettek.

Katonai fellyebb - emeltetések, és szaporíttatások.

Blankenstein' Hufzár - Regimentjében, Obersterré lett Báró *Szentkereszty*; Gróf *Kollonits Maximilián* pedig, a' ki felesleg-való (Supernumerarius) Oberflieutenant vólt mostanság a' *Vurmser*-Hufzárjai között; valóságos Oberflieutenantnak ment - által a' *Blankenstein*' Magyar Lovassai közzé.

A' Tsászár - Huszár Regimentjénél, *Gombos Fő* Strásamester Úrnak penziós (fizetéses) nyugodalomra lett botsáttatásával, harmadik Májorra tétetett Kapitányságból *Németh Úr*.

Jósef Fő Hertzeg' Dragonyos Regimentjéből Májor Gróf *Grünne*, által-tétetett ő Ts. Kir. Felsője mellé Flügel-Adjutánsnak; ennek helyébe, Májorra lett Kapitányból *Egger Úr*.

Mack' vasas Regimentjéből *Karvinski* Oberster, nyugodalomra tétetett Generálisi méltósággal, és 1500 esztendei fizetéssel; helyébe lépett Oberstlieutenantságból Gróf *Rosenberg*. Oberstlieutenanttá lett Májorból *Wallhör Úr*; *Kees Úr* pedig feleslegvaló 2-dik Májorból, valóságos második Májorra.

Schröder Wilhelm' Reg. jében Oberstl. ből Obersterré lett *Rödl Úr*; *Avemann Úr*, Májorból Oberstlieutenanttá; *Sternkrantz Úr*, Kapitányból 2-dik Májorra.

A' Generál-Stabnál, *Gometz*, és *Merwald* Urak, Obersterségre; *Ducka*, 's *Dumont* Urak, Oberstlieutenantságra; *Starsinsky*, *Pokorny*, *Theis*, *Kempels*, és *Hermann* Urak pedig Májorságra emeltettek.

A' Generál-Quartiermeister-Stab, 3 Májorokkal, és hat Kapitányokkal neveltetett.

Egynéhány új Staabs - Dragonyos-

Szadronok állítatnak a' fő Ármádiánál. Egy ilyen Szadronhoz tétetik-által Májornak *Bellgredi Úr*, a' *Lobkovitz'* Reg. jeből, mellyben Kapitány volt.

Egy *Londoni Írás*, így szólíttya a' Magyar Nemzetet: „Ti, a' vitézségben méltán kevélykedhető Mársnak Rokoni, meg-győzhetetlen Magyarok; Ti, kik a' becsülettel tápláltatok, és a' ditsőségtől kísértettek; Ti, a' Királyságnak meg-mozdíthatatlan Oszlopi, a' kiknek nagylelkűségét hajdan egy ditsőültt Király-Affzony annyiszor tapasztalta vala; Ti, mondom erős Magyarok! törjétek porrá a' Társaságnak meg-esküdtt Ellenségeit, a' Frantziákat; Ti, a' kik Európának messze vidékéjéről ide jöttetek vitézkedni, adjátok hírül a' Világ' Nemzeteinek, hogy a' ti erős karotok haizút vett, a' Királyok ellen dühösködő gonofzságon.“

A' *Genuai* földre lett bé-ütések eránt a' Frantziáknak, a' melly jelentést Ápril. 8-cikán közlött a' *Genuai* Státus - Titoknok a' külföldi Konzulokkal, egy tikkelye volt ez is: „*A Frantzia Minister által fel-hozott mentő okok között egy az, hogy nem sokkal ez előtt, a' Turisi Udvar' parantsolatjából, Toulonba rendeltt fegyveres Emberek, erőszakosan mentek-által a' Genuai földön.*“

A' *Genuai* földön, nem tsak nem szaporodtak az oda bé-rontott Frantziák;

hanem az újabb tudósítások szerént, el is hagyták azt leg-nagyobb részént, valami öt ezer 's egynéhány száz Emberen kívül; és a' *Pedemontziumi* földre mentek - által, a' hol annyi tsapatokra vagynak fel-osztva, a' mennyi ellenző katoná-tanyákat látnak magok előtt. — *Onegliában* magazinomok és fegyver-műhelyek állítatnak-fel. Négy száznál felesébb számú öszvérek hordanak mindennap eleséget, a' hegyeken lévő Fr. Sereg-osztályoknak. Az el-fzaladtt *Onegliáknak*, nyóltz nap engedtetett a' visszátérésre, olly fel-tétellel, hogy ha a' kifzabott idő alatt vissza-menéndenek: úgy minden vagyonyokat vissza-kapják, kárjok meg-térítettik, 's tökéletes bátorságot nyernek mind személlyeikre, mind jószágaikra nézve; de ha nem: úgy minden jószágok konfiskáltatik.

Turinból, Áprilisnek 23-dikán. — „Harmintz ezernél többre megy azon Sereg, melly Ts. Kir., és *Szárdiniai* Királyi Katonákból egyesültt, a' *Genuai* lizelek' ellenében, közönséges Ellenségünknek — a' Frantziáknak — vissza-tartóztatására.“

„*Mondoui*, *Cuneo*, és *Ceva* Erösségeinkből olly tudósítást vettünk tegnap, hogy *Onegliát*, és *Nizzát*, mellyekből mind bellyebb takarodott többnyire a' Frantziáság, meg-lepte eggy Ánglus hajós Sereg. Ez igen örvendetes hír lenne, ha meg-bizonyosodna; de tartunk tőle, hogy

a' *Touloni* ki-kötő helyből érkezett Frantzia hajós Sereg talál lenni, a' melly Angliainak gondoltatott. “

Az *Angliai* Ország-Gyűlésnek Második Táblájánál, azt akarta végzéssé tétetni a' Minisztériummal ellenkező Rész Áprilisnek 10-dikén, hogy meg kell vizsgálni: minémű okokra nézve nem sült légyen el a' próba, *Dünkirchen* ellen, a' múltt esztendőben; és miért kellett *Toulont* oda hagyni? De 168 ellenző voksok lettek, mellyek 133-al múlták - fellyül a' sürgető voksok számát. — Ápril. 14-dikén ellenben nem akarta az említett Rész, hogy olly végzés hozattasson, mellynek ereje szerént Regimenteket lehessen fel-állítani *N. Britanniai* zsóldra, a' ki-költözött Frantziákból, kikről azt ítélte, hogy nem lehet hozzájuk bízni: mivel el-hagyták Hazájokat; de ezen tárgyban is győzött a' voksok többsége. Tsupán a' végzés' fel-tétele módjában lett valamelly változtatás. Így vólt t. i. előbb a' ki-fejezés: „*Szabad légyen a' Királynak, Frantzia Alattvalókat fel-venni britanniai zsóldra; de ezen nevezetről: „Frantzia Alattvalókat“* azt jegyzették-meg némelleyek; hogy annál fogva törvényesnek fogna esmérteni *Frantzia-Ország'* mostani igazgattatásának módja; minek-okáért helyébe tétetett az említett nevezetnek: „*A' néhai Leg-Keresztyénebb Felség' Alattvalóit.*“

Florida - Blanca után, és Hertzeg *Alcudia* előtt viselt *Spanyol-Országban* Gr. *Aranda* Fő Ministerséget. Ebből lett ki-tétettetése után is vett vala még ő ugyan tsak részt, az Ország' dolgainak kormányozásában. — Dekánja vólt t. i. a' Státus-Tanátsnak, hanem mivel nagyon ellenzette ezen elztendőben, a' Frantziák ellen való hadnak folytatását: az okozta, hogy egy-ferre el-petsételtettek írásai, 's maga *Audalusiába* parantsoltatott *Madridból*.

A Varsói, és Krakkói Leveleket, és nyomtatott Tudósításokat egyjüvé vévén, nagyobb meg-határozással, és több környüllállásokkal írhatunk már most azon tárgyokról, mellyekről ennekelőtte is emlékeztünk. — Az első ütközet, melly, 4-dik Áprilisben vólt a' *Lengyelek* és *Oroszok* között, többbe került az Oroszoknak ezer Embereik' halálánál, kik közzül való *Tormansow* Generálissok is. — Ezen verekedés után, ismét közelébb ment *Kosciusko* Vezér *Krakkó* Városához, 's egygy órányira hozzá, *Borsutownál*, tanyázó helyet erősített Seregének. Az Oroszok ellenben mintegy hét ezeren, *Skalmierznél* sántzolták-bé magokat. — Míg ezen két ellenséges Sereg-osztályok ekként táboroztak: *Kosciusko*' Serege, résszerént rendes Katonák, résszerént Föld-népe által többre nevedett 15 ezernél; más Sereg-osztályok pedig a' fel-keltt *Lengyeleknek, Grochovszky* Gen.

vezérlése alatt, *Chelm* nevű Distrik-
tusba nyomúlt - bé, 's meg-támadta Ápril.
14-dikén azon Orosz Sereg-oltsályt, melly
Opalin, és *Huscza* között feküdt; 's el-verte
azt táborából. Nyóltzan estek itt el az
Oroszok közzül, 12-en meg-sebesedtek, 1
Tiszt, 6 Kadétok, 2 Strásamesterek, 4
Káprálok, 's 51 Közemberek pedig fog-
ságba estek. *Grochowiczky* tovább ment,
's el-foglalta *Lublin* Városát. — A' *Varsói*
viaskodás, 17-dik Áprilisben reggeli hat
órákor kezdődött, és más nap délutáni
két órákor végződött. Két ezernél többre
ment az el-hüllott Oroszok' száma, nem-
különben az el-fogattaké is, kik közzül
való *Bauer* Generális is, *Igelström* Vezér-
nek, és Ministernek mindenekben igen meg-
hitt Embere. Maga *Igelström* nagy nehezen
szaladhatott-el, *Apraxin*, és *Subow* Gene-
ralisokkal, 's egynehány Tisztekkal együtt
Déli-Prussziába. Érkeztek vala segítsé-
gekre az Oroszoknak, Prusszusok is; de
minekutánna több izben vissza-verettek
vólna: el-vonták végre magokat a' *Veichsel*
vize' tulsó részére, melly már a' második
fel-oltsása után *Lengyel*-Országának Prussziai
föld. — A' diadalmaskodott *Varsói* Len-
gyel Katonáknak, *Mokranovszky* Generális
vólt a' Fejek — egy ifjú Ember, ki ennek-
előtte Hadnagyi fővel katonáskodott vala
a' Frantziáknál; — a' Polgároknak pedig,
Zakrzewsky nevezetű néhai Polgár-Mester.

— Az *Igelström*' palotájában tartatott Kafz-izákat, és Archivumokat mind el-foglalták a' Lengyelek. — Más külső Hatalmasságoknak Követeik, különös tiszteletben tartatnak; hanem a' Prusszus Követ *Bucholz* Úr őrizet alatt vagyon a' maga szállásán. — Az Oroszok által, a' Király mellé rendelt Mindenkori-Tanáts' Tagjai el-rejtették vala magokat; de meg-találtattak, 's árestáltattak. — A' Király, el-hagyatván Tent-őrzeitől, meg-maradt ugyan csak a' palotájában, mellyet a' tsendesedni kezdett Nép körül vett, 's kívánta látni a' Királyt. A' Király meg-jelent a' folyosón, 's egy Beszédet tartván a' Néphez: *Zakrzewsky* Urat úgy mutatta-elő néki, mint valóságos Polgár-Mestert. E' meg-lévén, egész *Varsó* hozzá állott a' *Krakkói* Öszvefzövetkezéshez. — Hírt vévén ezekről a' *Skalmiertzi* Orosz Tábor, fel-kerekedett, 's a' *Weichsel*-vize mellett telepedett-meg April. 25-dikén *Novemiaszton*ál. Ugyan az nap, *Igolomiaig* nyomúlt *Koscziusko*, a' maga Seregével; ennek elől-járó részével pedig *Madalinsky* Generális, a' *Skalmiertzi* Orosz Tábor' helyén állapodott-meg. — Az *Igolomiai* Táborba, April. 25-dikén érkezett - el a' *Varsói* Történetek' híre, mellyet 12 sípoló Posta-Legények vittek *Krakkóba*, a' hol mindjárt az nap *Tedeum* is tartatott. — *Novemiaszton*ál meg-verettek Apr. 29-dikén az Oroszok.

A' *Lengyel* Koronának néhai Marsalja, Gróf *Pototzky Ignátz*, a' kit úgy néznek mindenek, mint Szerzőjét azon Konstitutió-nak, melly 1792-dik esztendőben Májusnak 3-dikán állíttatott-meg; nem-különben az akkori Ország-Gyűlésnek több Tagjai is, tartózkodnak egy időtől fogva *Krakkóban*.

Elegyes Tudósítások.

A' melly *Spanyol* Seregről jelentettük vala, hogy *Langara* Admirális' vezérlése alatt, *Nagy-Hetruriának Livornói* ki-kötő helyébe szállott-bé: azt írják, hogy parantsolatja vagyon néki, *Spanyol*-Országba vinni a' *Pármai Hertzeg'* első szülött Fiát, a' ki Feleségül fogna venni egy *Spanyol* Királyi Kis-Affzonyt; és ezen kívül, néhai *XVI. Lajos* Frantzia Király' öregebbik testvér Öttsét, az úgy-nevezett *Monsieur*t.

Párisból, Apr. 19-dikén. „Néhai 3-dik *Achmet* Török Tsászárnak, egy leánya élösködik itten, mind ekkoráig, a' ki több már nyóltzvan esztendősnél. Ez a' meg-hóltt Királytól, három ezer livert kapott vólt esztendőnként, melly summa, 1789-dik esztendőtől fogva 1050 liverre szállíttatott le. Nyóltz hónapoktól fogva pedig, még ebből se fizetődött semmi is az élttes személynék. Panaszt tett tehát ez szegény feje a' N. Gy. nek, hogy néki nints honnan élni. További rendelésekig, 600 liverrel vigasztaltatott meg azonnal.“

Stokholmból, Áprilisnek 15-dikén. —

„Városunknak 50 Leg-öregebbjei, a' Kommendánssal, és első Polgár-Mesterrel együtt, audientzián vóltak a' múltt Tsö-törtökön az Igazgató Kir. Hertzegnél, 's háládatosságokat bizonyították a' Hertzegnek különös vigyázása eránt, melly, egyedül való eszköze ez úttal az Ország' meg-tartatásának; 's ígérték, hogy ha kívántatni fog, ők is egész erejü segítséggel lesznek a' Hertzeghez.“

B é t s.

A' múltt Szeredán, hálaadó Isteni tisztelet tartatott itten győzedelmeinkért.

Az Udvari Had-Tanáts' rendeléséből, mustrát tartott tegnap *G. Pellegrini* Feldmarsall, a' Magyar Királyi Testörzö Nemes Seregnél, Az Előljáróktól, úgymint Bátor *Splenyi* Generális, *Barcsay* Oberster, *H. Eszterházy* Miklós Oberflieutenant 's a' t. Uraktól el-fogadtatván a' Feldmarsall, kísértetett a' Nemes Sereg lakó palotájának nagyobb Udvarára, a'hol innepi öltözetben 's paripákon díszeskedett már az egész Testörzö kellemetes Ifjúság. Minekutána rendre meg vizsgálta vólna *G. Pellegrini*, a' N. Sereg' minden Tagjait: fel olvastattak a' Törvények; 's kötelező esküvését meg újjította az egész Sereg. Ekkor le szállottak lovaikról, 's két Hadnagy Urak, úgymint a' leg régibb, és leg újjabb, bé ajánlottak *Gr. Pellegrini* Feldmarsallnak

egy kérő Irást, a' melly különös figyelmességgel tétetett fel, minden Társaiknak alól írt neveikben. Meg szemlélte Gr. *Pellegrini* ennekutánna a' lakó szobákat is; a' kasszát, és minden egyéb nézni valókat, 's nagy meg elégedésének, és hajlandóságának nyilatkoztatásával vált meg a' Nemes Seregtől. Ugyan ezen indulatokat vitték haza magokkal a' több számos Nézők is.

Örömmel említjük itt azon betsületet is mellyet tapasztal Nemes Seregünk az idevaló Nagy Méltóságoktól: kik is midőn házi mulattságokat adnak: kedves vendégjeik közzé mindég méltóztatnak egynehányat a' Magyar Kir. Testörzök közzül. Tselekszi ezt; ama' nagy tekintetű Magyar Affzonyosság; Özvegy Gr. *Károlyi* Antalé ő Exc. ja. Tselekedte közelébb *Deligne* Hertzeg is, mert bált adván a' múltt Vasárnap, a' *Cecius* hegyén épült mulató házában; 9 Tiszteket hívott a' M. Kir. Testörzőseregből. H. *Eszterházy* Miklóshoz is számos Testörzök voltak a' múltt Kedden hivatalosok vatsorára, és tántzra, kikről közönségesen megvallyák a' Fő Méltóságok; hogy szép természetek; jó tántzosok, és kedves magok-viseletűek.

Egy árkus Töldalékkal.

T Ó L D A L É K

A' Magyar Hírmondónak, Maj. 9-dik napján, 1794-ben költt árkusához.

Közönséges Jelentés.

(eredeti valóságában)

Hogy a' Nemzeti Nyelvnek ki pallérozása, és kimívelése egy Hazában igen hasznos, és minden jó Hazafiaira, 's Léányaira nézve érzékeny dolog legyen: azt az Európai Kerestény Nemzeteknek szemben tűnő példái bizonyítják. Azok az okok, mellyek ezt a' munkát egy Nemzetben szükségessé tették, és teszik, igen sokak, és fontosok; és olly világosok egyfzersmind, hogy a' ki ma azokat még is világosítani akarná; szinte ollyan szükség felett való dolgot csinálna: mintha a' délen tündöklő fényes napnak világát fáklyákkal akarná nevelni. E'ben a' Nemes igyekezetben, a' több pallérozott Nemzetek között Európában, tsak a' vitézségéről, és Nemes gondolkodása módjáról díszéretes Magyar Nemzet maradott hátra: az a' Nemzet, mellynek talán leg nagyobb szüksége vagon reája. Mert a' Magyar Nemzet, és Nyelv, úgy szólván; az egész föld kerekiségén; kiváltképpen pedig Európában, a' sok hatalmas el ágazott és Népes Nemzetek között, mint egy idegen földi, ritka, és szép plánta, egy kertben; melly a' többinek ritkaságával is, szépségével is, hasznával is díszére vagon, egyetlen egy, és leg alább közel való szomszédai között; Atyafia, vagy ágazatja egy sintsen: és azért hogy a' Nemzet maga Nyelvét az el vezetés

től, zavarodástól, és romlástól meg őrizze, igen illendő. Ugyanis kebelébe sok idegen, mindenféle nemzeteket fogadván bé, és a' Nemzeti Nyelvnek árván 's mivetlenül való hagyattatása miatt, azoknak az idegen Nemzeteknek Nyelvek, 's az által Nemzeti külömb-ségekis igen még erősödvén: ha a' Nemzet jól gondolkodik, szükség mind az, hogy már egyszer mint egy álmából fel serkenvén, tulajdon Anyai Nyelvét, és ez által magátis erősítse, mind pedig hogy a' Nemzeti Nyelvet más kebelébe lévő mind lakosok, mind jövevények között közönségesebbé tévén, ez által az erős kötel által is — azokat magához szorítani, 's a' me'nyibe lehet magával eggyesíteni lassan lassan igyekezzék. Nem lehet azt is tagadni, hogy ámbár a' Magyar Nyelv magában, és természete szerint elég bőv, 's a' mint ma fenn áll, elég ép légyen is: mindazáltal a' Tudományok, Mesterségek, sőt Társalkodásbéli szókban is nagy fogyatkozása vagyon: mellynek ki pótlása a' művelő kezeket várja. Hibákis tsusztanak a' nyelvbe; kivált némelly újabb könyvek által. Az Irók nem egyaránt tudják jól a' nyelvet, mivelnem mindnyájon annyok és dajkájok tejével tanulták volt. Némellyeknek elméjek ereje a' szép gondolatoknak szülésére gyenge, és azért a' nyelvet huzzák, és fatsarják, hogy egy kis erőltetett elmésséget sajtollyanak; nevezetesen eme' Finnyás Irók, a' nyelvnek természeti tisztaságát, és közönséges érthető szokott élésit unják, és azért idegen tzifraságokat vadálván, a' Nyelvet nem illendő, és Uri, hanem Fársangi köntösbe öltöztetik. Mind ezek a' Magyar nyelvnek mivelését, és segilletését

nem csak szükségessé téstik, hanem a'nak siettetését is kívánják.

E're nézve, jónak és szükségesnek ittélük, a'dig is, míg egy Országos Társaság álhatna fel, Erdélyben a' nyelv mivélésre egy kitsin, mint egy utkésztítő, és probát tévő Társaságotskát formálni; 's azt továbbra, — kivált azon az okon — nem halasztani, hogy a' Magyar Nemzeti iskolák Isten kegyelméből sok helyyeken fel állván, 's majdon többeknek fel állásokhoz is reménység lévén, ezeknek érdemes közönséges Tanítói a' tiszta, jó, és közönséges igaz ízű nyelv Eleinek elő adásában segítséget végyenek, és a'ban a' véllék való barátságos egyetértés által egy forma jo mod állittassék fel mindenütt, és közönségesen. Ugy véllékedünk pedig, hogy e're a' tzelra egy Társaság maga kötelességének leg jobban meg felel; ha leg előbbis a' nyelv eleit, és mindeneknek előtte az ugy nevezett Paradigmákat, a' Neveknek hajlásait 's Igéknek változásait, 's azoknak különböző formáit az alsobb Nemzeti iskolák számra igyekezik ki dolgozni. Az után pedig mind azt tselekedni, a' mi más Nemzetek példája szerint egy Nyelvnek jo ki mivélésére és virágoztatására szükséges. Ha azon lészén tudni illik, hogy azoknak az érdemes Hazafiaknak buzgo fáradságokat, kik egy jo Nyelv Mester, és Szotár ki adásában dolgoznak, tehetségéhez képest segélli; hogy azok, mind a' Nemzeti alsobb és felsőbb iskoláknak, mind a' Magyar nyelvet tanulni akaro idegeneknek segítségekre elégségesek légyenek. Ha a' Tudományokra, Mesterségekre, és Társalkodásra tartozo szóknek fogyatkozását, mind

az élő nyelvből, mind a' régi és újjabb Magyar könyvekből, kéz írásokból, és a' nyelv Természetéből ki potolja: ha a' jó fordításban utat mutat, ha a' hibákat meg jobbitja; ha a' nyelvbéli külömbiségekben, és helybéli szok rendiben az ugy nevezett Dialectusokban, és Provinciálismusokban a' jot ki válszija, 's közönséges utasítást ad a'ban, hogy mellyekkel szabad és illő közzülök a' könyvek írásában közönségesen élni, 's mellyekkel nem, ha igyekezni fog, az ékesen szólásnak eme' vezett kútfejét bé dugni, minéműek, a' Bendeguz apja idejebéli szók, a' mai szokott szok helyett; 's a' paraszt konyhabéliek a' tiszteségesek helyett; az ok nélkül való újítások, a' szók szokott élésének finnyás vagy hibás meg változtatások; az igék formáinak és változásainak az újjítás kedvéért, vagy tudatlanságból való szörnyü egybe zavarások.

Ha igyekezni fog mégis továbbá erejéhez képest, a' jó elméket és munkás tollakat a' jó ízben, és hasznos tárgyokra vezérelni, minéműek a' Haza földének, terméseinek, állapotjának, régi és újj Történeteinek, szép, jó ki dolgozása, az idegen nyelven való külömbb-nél külömbb utazásoknak, régibb és újjabb szép elmék darabjainak fordítása, a' -nevelésre, gazdaságra, mesterségekre tartozó külső Országi találmányoknak, és jó rendtartásoknak Hazánkra 's állapotunkra való szabása. És ha azon léfzen, hogy e're nézve mind a' külső szép könyveket, mind a' Hazabélieket egymás után, a' szokott esmértető elő adás, — ugy nevezett Recensio — után a' közönséggel meg esmértette.

Nem különben, ha mind ezekről 's más munkáiról a' Társaság az Érdemes Közönségnek számot ad, és leg előbbis rendes munkáját szakaszos darabokban egy más után ki adja; a'nakutánna esztendőnként az Europai 's Hazai minden fővebb változásokrol egy Napló Könyvet, úgy nevezett *Journált*, és mellette egy kül-földi forma jo izü kézbéli Kalendáriumot téfzen közönségeslé.

Hogy ezen módok által nem tsak a' Nyelv maga lassan lassan a' tökéletességnek nagyobb mértékére jusson; hanem égyfzersmind természeti kellemetességei által az Hazában azt tselekedje, hogy a' Magyar a' Magyartól ne kén-telenítteffék a' maga nyelvét, 's a'nak idétlen termésit szégyenleni, az idegeneknél pedig a' a' Nemzeti Nyelv naponként kedvesebb, érdemesebb, és közönségesebb lehessen.

E'nek a' Nemes Igyekezetnek, a' nyelv-mivelésnek tudni illik, nem tökéletes modjáról; hanem a' környülállásokhoz képest tsak első meg indulásáról, ilyen formán gondolkozik a' Társaság, a' mint az Érdemes Közönségnek summáson elejbe tette, maga magának pedig pontonként bővebben eleibe írta, és ezután példáival is meg kívánnya bizonyítani. A' Nemes Haza pedig böltsen által fogja látni, hogy tsak a' mondottaknak végbenviteléreis okvetetlenül sok féle, és költséges készületek szükségesek: az e'dig ki jött Nyelv Mestereket, Szotárokat, régi, és új Magyar Könyveket, kéz írásokat, Haza Történeteinek kutfejeit, Kronikáit, minden Nyelveken valo Iroit, a' régi és új idegen nyelveken lévő szép elmék darabjait utazásokat, országok, Tudományok, 's Mesterségek napo-

ként való változásokról 's állapotjokról írott külföldi irásokat, magának meg kell szereznie, és e're magától elégtelen lévén, más jó Hazafiainak segítségéhez kell fojamodnia. Azután a' két Nemes Hazabéli jó Elméket, és munkás tollokat meg kell nyernie, mellyek által maga köteletségének, és a' Nemzet kívánságának eleget tehessen; sőt ha mind a' két rendbéli terhnek elviselésére elégséges vólnais, a' terhel, a' köz jó fel segillésének ditsősége el válhatatlanul egybe lévén köttetve, véteknék, és alaton irigységnek tartaná, a'bol a' Nemzetnek más érdemes tagjait ki zárni.

Meg nyitja azért a' Társaság ezt a' ditsőségnek és betsületnek ajtaját, a' két Nemes Haza és egész Nemzet előtt közönségesen, és a'nak minden érdemes Hazafiait, és Léányait, ha kiknek fog tettzeni, mint Társaság-béli Tagokat, hogy a' tisztetségben részt vegyenek, arra ki terjesztett karokkal hívja, 's hogy a' terihben osztolni ne sajnálják, a'ra buzgó szeretettel kényszeríti. Tessék a' Hazának fel ajánlott Nemes és készült elméknek, idejeket, és tehetségeket velünk egybe kötven, edes terhünket könnyebítteni; és mint Magyar Nemzeteknek szeretetével égő buzgó Hazafiai ak és Léányainak, könyv, kéz irás, pénz, és munkabéli hathatos segedelmek által is Hazájokhoz való szereteteknek mértéke szerint, ezen ditsőséges igyekezetnek elő segillésével 's munkájokkal, majdan el enyészett neveket az Haza Kronikáiban halhatatlanokká tenni.

Nem kételkedünk semmit a' két Nemes Haza édes Fiaiban, és Léányaiban, hogy a' mint ennek a' köz jóra intézett ártatlan, de

hasznos igyekezetnek jelentésit örömmel fogják venni, úgy a'nak elő segillésre rész szerint egy néhány óránnyi kötelességtől 's mulatasságtól üres idejeket kiszakasztani, rész szerint tehetségekhez képest valami áldozatotskát fel ajánlani nem fogják sajnálni. Mindazonáltal mind a' szüntelen fojo költségeknek ki pótlására, mind pedig azért, hogy a' Társaságnak állapotját, és Társainknak számát tudván, magunkat ahoz tudjuk tartani: jonak itéltük, hogy a' Főrendeknek, és Jóltevőknek joravalo buzgoságokat meg nem kötvén, más minden Hazafia és Léánya, a' ki a' Társaságba bé akar lépni, magát leg alább öt N. forint letételével avassa bé, és ezután minden Esztendőnként, azt a' Summát tégye le, jelentésit és ajánlását Maros Vásárhelyre Aranka György, vagy Abel Károly, vagy a' kiknek inkább keze ügyébe lészzen, Kolosvárra Cserei Farkas, vagy Fekete Ferentz Atyánkfiai, és Társaink kezekben küldvén. A' Könyv szerző, és más kevés jövedelmű munkás Tudós Társakra nézve pedig, ugy határoztuk, hogy ezek magokat, az elsőbkek ugyan e'dig ki adott, és ezután is ki adando munkájoknak, a' másodrenbéliek pedig egy egy szép Könyvnek, vagy kéz írásnak bé ajánlásával is a' meg határozott öt N. forintoknak le tétele nélkül bé avathassák. Miis részünkről kötelességünknek fogjuk esmérni, Erdemes Hazafi Társainknak fojo Munkáink első darabját minél hamarébb, és azután a' többitis ingyen meg küldeni.

A' Magyar Nyelv mívelésre
utat készítő Társaság.

P e s t e n Áprilisnek 19-kén. „ Kedves Hazánk-
 nak jóvára törekedő T o l d y J ó ' s e f Kamarális In-
 spector Úr, ki a' többek között azzal érdemlette meg a'
 közönséges háláadást, hogy Nándor-Fejérvárának
 meg-vétele után, midőn a' várban találtt fok ezer mé-
 rő életet és száraz kenyeret, némelly hibás véleke-
 désből a' Dunába kezdették már hánni, közbenjá-
 rása által meg-mentette annak nagyobb részét az ak-
 kori időben szükségben lévő Országunknak igen igen
 nagy hasznára, a' múltt Mártzius hónapjában maga
 költségén hozatott Pestre egynehány méhkasokat, hogy
 a' méhekkel való bánásnak tudománya Hazánkban
 is taníttatna, más Országoknak példájára. Valóban
 ideje is volna már egyszer, hogy ezen nagy hasznú
 tudomány, mellnyek a' Litteraria Deputáció is bé-ho-
 zását javasolja, egy ahoz értő 's a' köz jóra töreke-
 dő Hazánkia által leg alább a' fő iskolában tanít-
 tatua. Mért járjuk el bár a' Vátzi, Sopronyi, és
 Pesti őfzi vásárokat, tsudálkozva fogjuk tapasztalni,
 hogy ámbár most rossz állapotban van is a' méhekkel
 való bánás; még is annyi fok viaszot 's mézet hor-
 danak azokra, 's jó pénzen el-adják azokat, hogy
 Hazánkban akármelly más fok költségbe, és fáradság-
 bá kerülő productomért sem vesznek bé többet. Mit
 nem lehet tehát reménylenünk, ha a' Felsőleges Hely-
 tartó Tanács, melly Toldy Inspector Úrnak, a' méh-
 rajzásról tett Jegyzéseit már ez előtt közölte a' Ns.
 Vármegyékkel, ezen köz hasznú tudománynak tanít-
 tását, Édes Hazánkba is bé hozni fogja! Erre min-
 denek felett szüksége van a' Magyar Hazának, melly-
 ben a' méhel való bánásról némelly meg-rögzött, és
 más Országokból már régen ki-irtatott vélekedések,
 még most is uralkodnak. Illyen a' többek között az,
 hogy minekutánna hasznát vesszük a' szorgalmatos méh-
 hetskéknék, azokat minden őfzön büdös kővek meg-
 fojtjuk, 's kegyetlenül meg-öldössük, számokat 's hasz-
 nokat szemlátomást kissebbítjük. Még ma se esmér-
 jük; hogy többekről ne szóljak, az anvátlan kasokat,
 azoknak maig se tudunk anyát, vagy méh-királyt adni.
 A' kevés méhü kasoknak nem tudunk méhet adni
 raj éreftésig: nem tudjuk a' tolvaj méhektől kasain-
 kat meg-örizni, nem tudjuk a' méz nélkül való kaso-

kat a' jövő raj erefztéség élethen meg-tartani. — Hazánkat az Isten lok jó mezőkkel, 's szép virágos határokkal bővön meg-áldotta, 's az által alkalmatossá tette azt más tartományok felett a' méhtartásra, melly nagy hafznot hajtana tehát a' mezei gazdaságnak ezen ága, nem tsak a' házi szükségekre, hanem azzal a' külső Országokba való kereskedésre nézve is, ha mint más tartományokban, az, Hazánknak legalább fő oskolájában taníttatna! 's a' t."

T u d ó s í t á s o k.

Pápa Májusnak 4-dik napján. Mind a' magunk tapasztalása, mind a' mások kedvező itélet-tételek helybe hagyván a' Deák Nyelv tanításának azon módját, mellyet a' Langius elsőbb ki adása, kor közönségessé tettem, arra határoztak, hogy azt, az első kiadásbéli Nyomtatványok el-fogyván, Oskoláink számára újra Világ elébe botsállam. Mellynek mostani ki-adásában ezeket tselekedtem:

1) Az egész Systemát, melly vólt az első kiadásban, meg-hagytam, az az: mind a' Deák Beszélgetések után tett követő példákat, mind a' Deák Grammatikát, mind a' Szótárt meg-tartottam.

2) A' Deák Beszélgetésekben a' Szók felibe a' Hangjeleket (Accentus) fel-raktam, hogy a' gyenge Gyermekek, kitsinkoroktól fogva a' Izép Hangzatra könnyebben reá szoktattathassanak.

3) A' Magyar követő példákba lok ki-fejezéseket Magyarosabbakká tettem.

4) A' Gramatikát is helyyel helyyel meg-igazitottam.

5) A' Magyar Helyesírás (Orthographia) közönségesebb réguláit a' Tóldalékok közé bé tettem.

6) A' Szótárba lévő szókat, és a' szükségesebb ki-fejezéseket, Németül is mind ki-tettem, azoknak számokra, a' kik magokat a' Német Nyelvben is kiyánják tökéletesíteni.

7) Eggy új Differtatióval szaporítottam e' jelenvaló Máfodik ki-adást, mellyben az adatik elő, mint keljen a' Gyermekekkel a' Deák Nyelv tanításá-

ban az olvasástól fogva a' Syntaxisig értelmesen, könnyen 's leg-nagyobb előmenetellel bänni.

Ámbár e' jelenvaló ki-adás egynehány árkussal fog szaporodni : mindazáltal a' szegényebb tehetségűekre való nézve, még alább szállítatik az arra, és csak 34. kr. lesz. Lehetnek olyanok, a' kik így is drágálni fogják, ha t. i. ezt a' négy árkusból álló Langiusotskával hasonlítják össze; de ezek méltóztassanak meg-gondolni, mind a' könyvnek nagyságát, mind annak foglalatját, mind azt hogy e' mellett sem Grammatikára, sem Rudimentára, sem kis Cellariusra többé szükségek a' Tanulóknak éppen nem lesz, és hogy ez az egy könyv, mellyben mind az a' mi szükséges bé-foglaltatik, oltsóbbba kerül, mint a' nevezett régi négy darab könyvek. — A' jövő Medárdusi Pesti vásárkor fognak a' Nyomtatványok le-szállítatni azokhoz, a' kik velünk parantsolni méltóztatnak. Ezeket kívántam jelenteni. En pedig magamat továbbra is az oskolák Szeretőinek, 's Esmerőinek jó hajlandóságaikba ajánlom.

Márton István,
a' Reformátusok Pápai fő-Gymnasiumában
Filosofiat tanító Professor.

A' Schaumburg-Lippe nevezetű Grófságban jött ki tavál egy 4 árkusból álló Könyvetske ezen Tzim alatt: *Entwurf zu einen Gesundheits Kathekismus für die Kirchen und Schulen.* Hamar el terjedtek belőle sok ezer újonnan nyomtatott exemplárok. A. Könyvetskének tapasztalt nagy haszna okozta aztat. A' *Litteratur Zeitung* küiönös ditséretet ad az Auctorának. — Valóban, ha mind azok, a' mik az Oskolákban tanítatnak, az Emberi Boldogságnak nagyobbítására tzeložnak, tsudálkozásra méltó, hogy azt, a' miben kinek

kinek leg első, és leg nagyobb boldogsága áll, az egészséget tudni illik, mind eddig nem juthatunk el az Oskolákban Tanításnak tárgyául fel-venni. Mi úton juthatunk kenyerünkhöz, tanuljuk aztat, talán olyanokat is mellyek tsupán csak elménk ketsegtetésére szolgálnak. Miképpen lehetünk, 's maradhatunk egészségesek, azt csak a' természetre, a' Jó Istenre bizzuk: holott a' mint senkinek se szál a' sült galamb szájába: úgy egészségünknek fen-tartása is a' mi elfűnkre van bízva.

Reménlvén, hogy nagy ajándékot tesztek Hazámnak, ha ezt a' Könyvetskét Magyarra fordítottom, igen örömmel fogtam ahoz, mi-hént sok kéresemre távúlról kezemhez kaphattam. — Az eredeti munka nagyon sovány, mert, hogy a' leg tanulatlanabb észhez is hozzá légyen alkalmaztatva, töbnyire vakúl tanít, az az a' feleletnek okát nem teszi ki mindenütt. Mivel a' Magyar ritkán követ valamit, ha jó okát nem láttya, én a' kérdésekre való feleletben a' főbb okokat is elő számlálom, mért ez jó, vagy nem jó? e' miatt hiszem, hogy javítottam a' Munkáu, De szaporítottam is, a' midön a' Magyar szokásokhoz alkalmaztattam. Úgy szólván a' gondolatnál egyebet nem költsönöztem a' Német Munkából, mivel a' rendben is változást tettem. Ha bővebben meg esmérkedünk a' köztünk lévő Balvélekedésekkel, jövendőben több javítást tehetünk e Munkátskán. — Tzimje az enyimnek ez lesz: *Egészséget tárgyazó Kathekismus a' Köz-Népnek, és az Oskolába járó Gyermekeknek számára, hogy tudhassák egészségjüket betsülni, aztat örizni, és egy némely közönségesebb bajaikban magokon segíteni is.* —

Azért kívántam eztet hirdetni, ne talán látván más is e Könyvetskének nagy szükségét, belé fogjon annak fordításában, a' midön már én majd nyomó alá adandom.

Kiss József

Gr. Széchényi Ferentz ö
Exc. jának Udvari Orvosa.

Néhai böl dog emlékezetü, T. Bod Péter Úrnak, *Praxis fori titulus* alatt deák nyelven szereztetett Könyve van Magyarra fordítva, és a' sajtó alá adva. Az érdemes fordító, előfizetésre botsátja munkáját, és hogy ki ki előre láthassa, melly hasznos és mind a' két Magyar hazára szolgáló Könyvet, mint a' melly *Verbötzből, Husztiból, Kittonitsból, és az Erdélyi Törvényes Apróbat. Compilat. Constból* van ki szedegetve, fog vásárolni, imé az egész Könyvnek *Elenchusa* itt következik: A' Prókátorok kötelességekről, külömbiségekről. A' Plenipotentiariusok tellyes hatalommal élesekéről, kötelességekről, és idejekekről. Az Itélő Bírákról. Törvény székekről. A' fel-és alperes részekről, azoknak mivóltokról, kit, hol, és mitsoda törvény széken kell keresni. A' Törvénykedésnek hol a' leg első léptsöje, és hogy kelletik kezdeni. A' meg intetésnek (Admonitio) hol, és mitsoda színü dologban van helye. Törvénybe idézés (Citatio) hol szokott esni, és mikor, mik kívántatnak hozzá, és hogy 's a' t. Certificatio mit külömbözik egymástól, hol a' helye. Az Evocatio, Nemesnek törvénybe való hívása mikor szokott esni, és mi módon kelletik azt folytatni. A' Prókátor mire vigyázzon, 's hogy írja a' maga keresetiről való Irását (Allegatióját) mi-

tsoda lépéseket tegyen, mi a' Levata, 's mi-
kor esik. A' ki-hírlelés (Proclamatio) miért
szükséges. Per non venit, a' meg nem jele-
nés, miért ártalmas. Annak szententziája mi-
kor adatik, és hogy lehet meg orvosolni. Mi
a' (Prohibita) meg tiltás, hol a' helye, és
mikor szokott meg esni. Az (Exmissio) ki
kéredzésnek mi haszna van. A' párnak ki
kivánása mikből, és miképpen esik, és tar-
toznak e' adni mindenből. Az Inhibitio mit
külömbözik a' Prohibitától. Mi az új Tör-
vény (novum Judicium) és hol van helye. (No-
vum Gratosum) új kegyelem kitől vétetik,
és hogy, 's mikor. Non cedendo Apellationi
mikor esik, és mit árt. A' Patvarnak (Ca-
lumnia) mi a' fundamentoma, és mikor esik.
Præscriptio hányféle és mimódon árt a' perle
feleknek, és hol esik. Mi a' pernek le szállí-
tása, (Condensio) hol árt, hol nem árt
egésszen. A' valló személyeknek jószágokról.
Az Inquisitorokról, és kötelességeikről. A'
tsalárd tselekedetekről (Praevaricatio) Inter-
locutio, és finalis sententia mit különbözik
egymástól, és mikből áll. Az Executio, és
annak kiváltásáról, és kik által kellessék vég-
hez menni. Apellatio, és hogy ott mit-
kellessék tselekedni. Tudománytétel (Pro-
testatio) és más törvénynek fenn tartására
való orvosságok mire valók. A' vissza verés
(repulsa) hol esik, és mit kelletik tselekedni
ebben, hol a' helye és ennek okai. Ezt mi
követi. Az Oppositio hol esik, és mitsoda
következési vagynak. A' második Repulsio
mitsoda büntesést von maga után. A' Tör-
vénynek kérése (Juris impensio) hol és mi-
ben van helye. Az Uradalom törvény széke,
A' harmadnapi törvénynek (triduale forum)

hol van helye, mik annak a' kívántató ágai, és mi módon kelletik azzal bánni. A' nagy és kis hatalom hol, és mi módon esik, mi annak a' büntetése. A' díjja ez, vagy amannak mennyi, Magyar és Erdély Országban. Mi a' Nyelv váltság, és a' büntetése. A' fő váltság mennyi. — Ezen kívül sok Instructióknak, Relatióknak formularéja, 's más egyebeknek. Látni való tehát, hogy ezen Könyvből nem tsak az ahoz értők, hanem sok tsak olvasni tudó özvegy Asszonyok, 's mások boldogúlhatnak, 's szószóllók lehetnek.

Az elő-fizetést bé-szedő Uraknak nevei:

Aradon, Tek. *Gaal* emeritus Vármegye Fiskális. *Szászvároson*, *Czirják* József Ref. Senior. *Enyeden*, *Bodola* János Professor. *Tordán*, Tiszt. *Gyöngyösi* János. *Kolostváron*, *Török* István Typogr. Director. *Déésen*, T. Erdelyi. *M. Vásárhelyen*, Könyv. *Huszár*. *Udvarhelyen*, Tiszt. *Kassai* Sámuel. *Köpetsen*, Tiszt. *Benkő* József. *Szepeiszentgyörgy*, Tiszt. *Kotsis* Sámuel. *Kézdivásárhelyen*, Szüts. *Abarudbánya*, Tek. *Borsai* György. *Körösbányán*, Tek. *Kis* Gergely Fiscalis. *Deeretzében*, T. *Benedek* Mihály. *Károlyban*, a' Könyvnyomtató háznál. *N. Bányán*, *Kassai* Dániel Doktor. *Szigeten*, az iskola Director. *Sáros Patakon*, Prof. *Szombathy*. *Kassán*, Tek. *Kazintzy* Ferentz. *Miskoltzon*, Tek. *Ragályi*. *Komáromban*, Tiszt. *Mindszenti* Sámuel. *Pápán*, Prof. *Márton* István. *Moháts*, Tiszt. *Szenthe* Pál. *Somboron*, Tek. *Gyulatskai* Pál. *Baján*, Tek. *Deák* János Tisztartó. *Nagykőrösön*, Tiszt. *Kováts* József. *Pestén*, Magyar olvasó kabinet tartó *Institoris* Gábor. *Makó Vásárhellyt*, Tiszt. *Szőnyi* Benjámin — Urak.

A' kik arra kérettetnek, hogy a' prenumeránsoknak neveiket, ha kik lesznek, ne sánállyák azokat a' jövő Pünkösti Pesti Vásárra, Pestre, *Institoris* Gábor Urhoz, az illendő és szokásban lévő megjutalmaztatáért, bé küldeni. A' Könyvnek arra az előfizetőknek 22 garas, és 2 kr. másoknak pedig 25 jó garasok.

A' Saurin Hagai Predikátor tanításait, mellyek tíz kötetben vagynak, Magyarra fordítva széndékozom ki botsátani, mellynek első darabja már kéfzen is van, ha vévoji lezendenek elegend. Egy egy darabnak 9, 10 tanításai lesznek; Árhoát nem szabom meg előre, 51 kr. nál fellyebb nem lesz tsak ugyan. A' kik ezt esmerik, nem szükség előttök ditsérni, mert jól tudják, hogy ez egy nagy Filosofus, Historicus, Criticus, Mathematicus vólt, és mi hafzná lehessen az oskolai tudományoknak a' Theologiában is még mutatta. És a' mennyi jó Magyar Prédikázióink vagynak (de a' mellyek még nem sokak) vagy ebből; vagy ennék formájára készítetttek. És kivált iffjú Papoknak mustrául méltán comendálható; mert nohá sokkal fentebb járók a' gondolatok benne, mint sem minden helyben el mondható vólná; de én az ilyeneket különös jeggyel meg jegyezvén, hogy a' falusi papok is hafznát véhessék, olyanná téfzem. Há kiknek a' Collegiumokban az Iffjúság közzúl kedve lejénd hozzá, jelentsek magokat minden Collegiumokban a' T. Professorknál, kiket ki kérem, hogy osztán tudósítsanak. Az árhoat tsak akkor fogom kívánni, mikor kezekhez vezik a' nyomtatványokat. De a' neveket előre kell tudnom. Az Urakat, kiknél jelenthetik magokat, némellyeket ki nevezek. A' jelentés ideje Augustusig tart.

Bétsben a' Magyar Kurirnál. Debretzenben, T. Kisari András Kántor, és Balla István Theologus. Enyeden, T. Benkő Ferentz Professor. N. Károlyban; T. Olsávfzki Graeci Tit. Parochus. Kassán, T. Kováts István Predikátor. Ketskeméten, Doctor Zaj Sámuel. Kolosvárt, Dersi Theologus Deák. Komáromt

ben, T. Mindszenti Sámuel Prédikátor. Lossontzon, T. Professor Farkas István. S. Patakon, T. Szombati János Professor. Pesten, Könyváros Kilián. Szathmárt, Nagy Balint Kántor Uraknál.

Az éhség históriájának nyomtatványai 30 krajtzárjával le vagynak téve Komáromban T. Mindszenti Sámuel. Pesten, Kilián Könyváros. Ketskémén D. Zaj Sámuel. Kassán Kováts István. Prédikátor. Enyeden, Nanási Mihály Theologus. Kolosvárt Dersi Theologus. Debretzenben, Kántor Kisari András, és Szathmáron Nagy Balint Kántor Uraknál.

Gáty István, Szigeti Pred.

Mivelhogy az én verseim, a' mellyeket ilyen tizim alatt adtam ki: *Mólnár Borbála Munkái, Első Darab.* Kassán Fűskuti Landerer Mihály betűivel 1793, régen el-fogytanak, azonban sokan kívánnák azokat meg-szerezni, el-végeztem magamban, hogy azokat újra, még pedig meg-bővítéssel, és töldalékkal másodsor is ki-adjam; erre való nézve, a' kiknek kedvek volna meg-szerzeni, várakozzanak addig, míg a' második ki-adás kijön a' sajtó alóll, és ne engedjék magokat meg-tsájtáttatni azzal a' hírem nélkül való ki-adással, (Nachdruckkal) a' melly Pesten, Kassán, Po'sonyban árúttatik. A' minden kétségen kívül van, hogy azok az *e x e m p l á r o k* mind el-költek, a' mellyeket én nyomtattattam, és azok, a' mellyek most árúttatnak a' boltokbaa, az én hírem 's akaratom nélkül való ki-adások. Ugyan tsak ez úttal, midón az első 's második Darabot bővítéssel 's jobbítással kiadni szándékozom; az én munkáimnak harmadik Darabja is ki fog jönni. Ezen Híradásommal kívántam az én Verseimet meg-szerzeni kívánókat egy felől, azoknak bizonyoson leendő második ki-jöveletek felől bizonyosokká tenni, más felől pedig hírem nélkül ki-jötteknek vételektől, mint tőlem idegenekattól, óltalmazui, Sátor-Allya-Ujhelly 27-dik Mártziusban;

Mólnár Borbála.